

Saksbehandlar: Torbjørn Hasund, Fylkesrådmannen
Sak nr.: 16/8228-20

Bremanger - gbnr 78/7, 76/2, 76/5 med fleire - Aksla steinbrot - detaljregulering

Fylkesrådmannen rår fylkesutvalet til å gjere slikt vedtak:

Fylkesutvalet går til motsegn mot etablering av steinbrot på Aksla med tilhøyrande anleggs- og utskipingsareal. Motsegna er knytt til tre fagområde;

1. Kulturminne. Vingen helleristningsfelt (id. 87369) er eit nasjonalt og internasjonalt viktig kulturminneområde og inngår i eit heilskapleg kulturhistorisk landskap. Dette landskapet vil bli forringa av dei planlagde landskapsinngrepa.
2. Landskapsbilete. Konfliktnivået når det gjeld landskapsbiletet er knytt til storleik på arealet som er planlagt, og mengd masse som skal takast ut. Behovet for å planlegge eit så stort tiltak er ikkje tilfredstillande utgreidd. Det er ikkje i tilstrekkeleg grad vurdert alternative eller avbøtande tiltak som vesentleg kan redusere konfliktnivået.
3. Vassmiljø. Det manglar ei vurdering av om dei føreslegne avbøtande tiltaka er tilstrekkelege til å tilfredsstille krava i vassforskrifta og den regionale vassforvaltningsplanen.

Vedlegg:

- Planomtale
- Plankart
- Føresegner
- Konsekvensutgreiing

SAKSFRAMSTILLING

1. Samandrag

Kulturminne

Planframlegget vil skape konflikt med automatisk freda kulturmiljø pga. skjemming. Opplevingsverdien til eit nasjonalt- og internasjonalt viktig kulturminneområde, Vingen helleristningsområde, og landskapet det er ein del av, vert òg sterkt redusert. Frå Vingenaset vil brotkanten og endra silhuettline av fjellet Aksla vere spesielt synleg. Vekksprenging av fjelltoppar, uttak av pukk og ny utskipingshamn på nordsida av halvøya, vil få stor negativ konsekvens for opplevingsverdien av kultur- og landskapsmiljøet.

I tillegg vil Hornelen, Nord-Europas største sjøklippe, eit nasjonalt viktig landemerke og eit fjell det knyter seg tru og tradisjon til, få direkte innsyn til steinbrotet.

Landskap, natur og friluftsliv

Konfliktnivået når det gjeld landskapsbiletet er knytt til storleik på arealet som er planlagt, og mengd masse som skal takast ut. Dersom plangrensa hadde vorte sett vest for Aksla, ville

konfliktnivået knytt til landskapsbiletet frå stader som Hornelen og Vingen kunne vorte vesentleg redusert.

Ei løysing med utskiping av masse frå eksisterande utskipingskai frå Dyrstad er ikkje konkret vurdert. Konsekvensane av å etablere ein utskipingskai på nordsida er store. Fylkesrådmannen meiner det er ein mangel ved planen at alternativet med bruk av eksisterande utskipingskai ikkje er tilfredstillande utgreidd.

Vassmiljø

Planframlegget vil ha konsekvensar for vassførekomstar innafor og nedstraums planområdet.

Konsekvensutgreiinga er ikkje fullstendig på området vassmiljø:

1. Den regionale planen for vassforvaltning er ikkje lista som regional plan i delkapittel 4.3.
2. Grunnlaget for konsekvensutgreiinga for Skorabovassdraget og Frøysjøen er delvis ikkje i samsvar med den regionale vassforvaltningsplanen og vassforskrifta.
3. Det manglar ei vurdering av om dei føreslegne avbøtande tiltaka kan tilfredsstillast krava i vassforskrifta og den regionale vassforvaltningsplanen.

2. Bakgrunn for saka

Om planframlegget

Planområdet er på 2,3 km², i hovudsak vest for og rundt fjellet Aksla nord på Dyrstadhalvøya. Føremålet med planarbeidet er å legge til rette for etablering av steinbrot med tilhøyrande areal for anleggsdrift og utskiping. Planlagt uttak er ca. 500 millionar tonn. Planlagt årleg uttak er 1-2 mill. tonn, men kan gradvis auke til 10 mill. tonn avhengig av korleis marknaden utviklar seg.

Litt lenger sørvest, ved Sætrfjellet, og delvis tilgrensande, er det i dag eit eksisterande uttak (dagbrot). Drivar av dette brotet er same firma som er tiltakshavar på denne planen. Steinmassane vert sleppt ned i ei sjakt og går på transportband i tunnel til utskipingshamn på Dyrstad på sørsida av halvøya.

Fjellet Aksla er 592 meter høgt. Planen er å sprengje vekk toppen av fjellet til kote 500, vidare skal kanten av brotet følgje terrenget nedover til det flatar ut ved kote 420. Det lågaste punktet inne i brotet er planlagt ned til kote 180.

Oppankrings- og lagringsplass for utskiping av steinmasse frå det nye uttaket er planlagt på nordsida av halvøya på Inste Bårdvikneset ved Frøysjøen. Massane frå Aksla skal fraktast via transportband og om bord på frakteskip frå utskipingsanlegget. Prinsippet er det same som for steinbrotet på Dyrstad.

Tilkomst til steinbrotet vert via eksisterande anleggsveg frå Dyrstad til Sætrfjellet og ny anleggsveg vidare til Aksla. Tilkomstveg til utskipingsstaden vert i tunell frå Aksla.

Det er i gjeldande arealdel frå 2004 sett av eit område for uttak av pukkk som delvis overlappar med planområdet. Dei resterande areala er i arealdelen vist som LNF-område. Naudsynt infrastruktur til drift, lagring og utskiping er ikkje synt. Planarbeidet er difor i stor grad ikkje i samsvar med overordna plan.

Andre tiltak i området

Vestavind kraft fekk i 2014 konsesjon til Hennøya vindkraftverk. Kraftverket vil ligge i området ved Marafjellet, vel 2 kilometer vest for Aksla. Det er og gitt løyve til vindkraftanlegg på Gulesletta og nord på Bremangerlandet. Då desse tiltaka er konsesjonsgjevne er dei tekne med i 0-alternativet i konsekvensutgreiinga. Det betyr at dei er lagt til grunn i verdivurderingar knytt til landskap.

Tidlegare handsaming

Planprogrammet for planen var på høyring i 2016. Vi varsla då at det kunne bli aktuelt å gå til motsegn knytt til landskap, kulturminne, vassmiljø og akvakultur.

Planframlegget er vurdert til å vere akseptabelt for akvakulturinteressene, og fylkesrådmannen har difor ikkje merknader til det. Dei tre andre fagområda vert vurderte nærare i saksframlegget. I tillegg vart også lokal og regional utvikling vurdert i vår fråsegn til planprogrammet. Dette temaet er vurdert i konsekvensutgreiinga.

3. Vurderingar og konsekvensar

Kulturminne

Kulturminneundersøkingar og dialog med tiltakshavar

Fylkeskommunen gjennomførte kulturminneregistreringar i planområdet i august 2017, og varsla i tilbakemeldinga at vi ikkje kunne seie oss samd i den planlagde arealbruken og at det vart opprett-haldt å vurdere å reise motsegn til tiltaka i planen grunna direkte og visuelt negative konsekvensar i forhold til kulturminne og kulturmiljø.

Det vart gjennomført eit dialogmøte 13.03.2018. Føremålet med møtet var at tiltakshavar, gjennom Multiconsult, ville gje ei orientering om planane og status. Til stades var representantar frå fylkeskommunen, Bremanger kommune og tiltakshavar med konsulent.

Skildring av dei automatisk freda kulturminna i direkte og indirekte konflikt med tiltaket:

Vingen helleristningsfelt, Askeladden id. 87369:

Det er om lag 2300 figurar i Vingen, både dyr og menneske (skjellett). Innerst i Vingepollen er landskapsrommet nærmast som ein utandørskatedral å rekne. Vind og lydar skaper ekko innover i fjordarmen og dei ruvande og stupbratte fjella skaper ei tilnærma lukka romkjensle. Vingen har vore ein heilag stad og ein viktig samlingsplass for samfunna langs kysten i steinalderen. Dei mange hjortedyra som er rissa i berg og på steinblokkar knytter dei til ein fangst- og veidekultur som kan daterast til tidsrommet 9000-2000 f.kr. Landskapet i området er veileigna til styrtjakt på hjort. Samanlikna med bergkunstfelta i Alta og Nämforen i Sverige, ligg Vingen feltet i eit langt meir urørt landskap. Det er eit landskap av internasjonal betydning og eit av dei største helleristningsfelta i Nord-Europa. Vingen landskapsvernområde vart oppretta i 1980 og omfattar i tillegg til heile Vingen også nabogarden Vingelven. Landskapsvernområdet vart oppretta for å forsterke det særeigne landskapet helleristingane er ein del av. I november 2001 vart helleristningsområda i Vingen områdefreda etter §19 i Lov om kulturminne. Sidan kulturlandskapet er svært sårbart er det ferdselsforbod innanfor områdefredinga. Det er heller ikkje tillate å fortøye båt ved kaia.

Hennøya, Askeladden id. 66761 og 66762:

På Hennøya ligg det ei stor gravrøys, truleg frå bronsealderen. Det er også ein runestein på øya med i alt 9 innskrifter. Både gravrøysa og runesteinen ligg på sørsida av Hennøya, då med utsyn mot Hennøysundet og fjellet Aksla.

Inste Bårdvikneset, Askeladden id. 232593 og Langeneset, Askeladden id. 232595:

I Inste Bårdvikneset vart det registert trekol mellom 12-64 moh., datert til 2470-2297 f.kr., altså sein-neolittisk tid. På Langeneset vart det registrert trekol mellom 5-12 moh., datert til 4145-3970 f.kr., altså, tidleg neolittisk tid. Begge desse lokalitetane er i same tidrommet som Vingen-feltet har vore i bruk.

Fylkeskommunen sitt mynde

Fylkeskommunen har delegert mynde til å sjå til at automatisk freda kulturminne vert forvalta på ein god måte gjennom arealplanlegginga. Lov om kulturminne er ei særlov og går føre plan- og bygningslova dersom det er konflikt. Dersom fylkeskommunen vel å ikkje fremje motsegna som ligg føre, kan fagansvarleg for kulturminne vurdere å sende sak uavkorta til Riksantikvaren. Dette følger av prinsippet om samarbeidsplikten i forskriftenes § 3 om faglig ansvarsfordeling innan kulturminnevernet mv gitt av Miljøverndepartementet 30.juni 1989, jf. rundskriv T-6/89. Riksantikvaren tek då over saka, inkludert det planfaglege.

Nasjonale interesser

Riksantikvaren er i gang med å kartlegge kulturhistoriske landskap av særskilt nasjonal interesse. I møte med fylkeskommunen 20-21.06.2018, vart landskapsrommet Rugsundøy, Hennøya, Marøya

og austlege del av Bremangerlandet og fastlandet med Rugsund, Leirgulen, Vingen og Aksla vurdert til å ha slik nasjonal kulturhistorisk interesse.

Vurdering av planforslaget og tilhøvet til kulturminneinteressene

I konsekvensutgreiinga for deltema *kulturminne og kulturmiljø* er det definert ti kulturmiljø frå Skarstein i vest til Leirgulen og Kollsete i aust. Kulturmiljøa fannar gardsmiljø og jordbrukslandskap langs fjorden, automatisk freda kulturminne som gravrøyser, ein runestein, steinalderbuplassar og Vingen helleristningsfelt.

Konsekvensane for deltema er knytt til kor synleg tiltaket er, og korleis dette forstyrrar eit elles samanhengande og relativt urørt fjordområde. Det vert vurdert at den store avstanden til brotet og utskipingsstad i liten grad vil bidra til endring i oppleving og grad av urørt område. Det vert likevel vurdert at tiltaket vil virke forstyrrande på kulturmiljøet i Vingen, spesielt i høve opplevingsverdien.

Konklusjonen i konsekvensutgreiinga er at for dei fleste registrete kulturmiljøa vil tiltaket få *liten negativ (-)* eller *ubetydeleg konsekvens (0)*. Vurderingane er uavhengig av utskipingsstad.

Fylkesrådmannen er samla sett ikkje samd i konsekvensvurderingane som er gjort om kulturminne og kulturmiljø i planframlegget. Fylkesrådmannen meiner reguleringsplanen vil ha stor negativ konsekvens for Vingen helleristningsfelt og for landskapsrommet helleristningsfeltet er ein del av. Det er særleg viktig å oppretthalde eit urørt landskapsrom for å ivareta dei nasjonalt viktige kulturhistoriske landskapsinteressene dette kulturmiljøet inngår i.

Før planforslaget kom på høyring har det vore tilbakemelding og eit orienteringsmøte der fylkeskommunen har bede tiltakshavar kome med alternative løysingar som ikkje kjem i konflikt med oppleving av det urørte landskapsrommet som Vingen inngår i. Slike alternative løysingar er ikkje presentert i planframlegget.

Landskap, natur og friluftsliv

For deltema landskapsbilete er influensområdet delt inn i tre landskapstypar; kystlandskapet (ytre halvdel av Bremangerlandet og Botnane), indre kyst- og fjordlandskap (områda knytt til Frøysjøen og Gulen-fjordane og fjellandskapet (Hornelen, Guleslettene og fjellområda austover).

Fjellandskapet omfattar dei høgareliggande områda innanfor fjordane. Hornelen er eit nasjonalt viktig landemerke, og fjellet skil seg ut frå andre meir runde og lave fjell i området. Trollefjellet er eit landemerke aust for Midtgulen, og fjella Rognen, Mulen og Gulebrystet har karakteristiske skrånstilte hylle- og trappeformasjonar. Hornelen, Trollefjellet, Mulen og Rognen har kvalitetar som skil seg frå andre fjell i regionen og vert vurdert til å ha stor verdi.

Fjellområda aust og sør for Midtgulen har karakteristiske hylle- og trappeformasjonar som er unikt og skil seg frå resten av landskapet i regionen. Guleslettene vindkraftverk vil opplevast som eit dominerande landskapselement i området etter utbygging. Området vil difor i vesentleg grad endre karakter som følgje av vindkraftutbygginga og området vert vurdert til å ha middels verdi. Dei andre områda, som Marafjellet og dei vestlege delane er ein del av fjellandskapet der det går over i meir avrunda former, er mindre tydelege og har visuelle kvalitetar som er vanlege i regionen. Av tekniske inngrep er steinbrotet på Sætrfjellet. Innanfor avgrensinga til Hennøya vindkraftverk vil vindturbinane totalt dominere landskapsbiletet. Frå fjellområda aust for Midtgulen vil vindturbinane opplevast som små, og vindkraftverket vil vere eit visuelt underordna element i landskapet. Området vert vurdert til å ha middels verdi.

Tiltaket har ulike konsekvensar for landskapsopplevinga alt etter kvar du er i landskapet rundt. For landskapet sett frå fjell som Hornelen, Gulebrystet, Mulen og Rognen vert tiltaket vurdert til å ha middels til stor negativ konsekvens. Med ståstad andre stader vil tiltaket ha mindre konsekvens. Samla sett vert tiltaket vurdert til å ha middels til stor negativ konsekvens for deltema landskapsbilete. Om ein knyt dette opp mot friluftsliv vil tiltaket ha størst negativ konsekvens for friluftsliv på Hornelen, med bakgrunn i at friluftinteressene er størst her.

Det er i konsekvensutgreiinga vurdert to område for utskipingshamn, Inste og Ytste Bårdvikneset. Det er Inste Bårdvikneset som er tatt med vidare i planutkastet. Sett i høve landskap vil dei to alternativa stort sett ha like konsekvensar for landskapsopplevinga. Når det gjeld naturmangfald skil dei to alternativa seg meir frå kvarandre, med stor negativ konsekvens for Inste og middels til stor negativ konsekvens for Ytste Bårdvikneset. For friluftsliv vil utskipingskai på Ytste Bårdvikneset ha liten til middels negativ konsekvens, medan negativ konsekvens for Inste Bårdvikneset er noko større. Det har med at dette alternativet i noko større grad vil få negative konsekvensar for friluftsliv ved Hennøya, Hennøysundet og Hennøystanda.

I planomtalen kapittel 6.5 er det ei grunngjeving for valde løysingar. Her er det skildra kvifor ein har valt ulike løysingar innanfor planområdet. Men behovet for å planleggje eit så stort område og med den valde avgrensinga er ikkje skildra. Er det sikring av potensielt uttaksvolum? Er det fordi det er særskilt kvalitet på steinen i nokre delar av uttaksområdet enn andre? Vi forstår at det er kostnader ved planlegging, kostnader ved opparbeiding av infrastruktur og ønskje om å sikre ein langsiktig ressurs gjennom å få arealet regulert. Men utover det er det vanskeleg å skaffe seg eit bilete av kvifor det er naudsynt å gå så «hardt» inn i terrenget og planleggje for eit så stort volum som 500 mill. tonn. Også sett i eit perspektiv på eit årleg maksuttak på 10 mill. tonn er det ressursar for drift i 50 år. Vi vil vise til plan- og bygningslova § 3-1 om oppgåver og omsyn i planlegginga, der det i 3. ledd står at: «Planleggingen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetningar for gjennomføring og ikke være mer omfattende enn nødvendig.»

Fylkesrådmannen meiner at planomtalen gir oss få svar på kvifor planavgrensinga er sett slik ho er. Det er i liten grad dokumentert behovet for å planleggje eit så stort uttaksområde og -volum og behovet for å ta ned toppen av Aksla spesielt. Planutkastet svarar etter vår vurdering ikkje godt nok på kvifor tiltakshavar har valt dei overordna løysingane som er valde.

I vår fråsegn til oppstart og til planprogrammet skreiv vi: «...I dette planprogrammet er det lagt fram to alternativ for utskiping, begge mot Frøysjøen. Fylkesrådmannen meiner tiltakshavar også bør vurdere eit tredje alternativ med å utvide eksisterande utskipingsanlegg på Dyrstad til også å kunne handtere det nye steinbrotet. I alle høve bør planprogrammet drøfte denne moglegheita, og ev. grunngje kvifor det ikkje er teke med...» I si oppsummering kommenterer tiltakshavar denne merknaden slik: «Det kan vere aktuelt i ein overgangsperiode å skipe ut noko av steinen via Dyrstad. Det vil ikkje vere stor nok kapasitet på Dyrstad til å drive begge steinbrota når begge er i full drift. Det er behov for å knuse stein i fleire storleiker.»

Ei løysing med utskiping av massane frå Aksla frå eksisterande utskipingshamn på Dyrstad har ikkje vorte vurdert i planarbeidet. Utskipingshamn på nordsida vil slik vi ser det vere eit tungt inngrep i eit landskap som i dag i stor grad er urørt. Fylkesrådmannen meiner det er ein vesentleg mangel ved planframlegget at det ikkje er gjort ei alternativvurdering gjennom å vurdere om dette kunne vere mogleg å få til.

Vassmiljø

Skorabovatnet er foreslått som sedimentasjonsbasseng i planen. Vassdraget er allereie påverka av avrenning frå steinbrotet på Sætrefjellet, og det vert konkludert med at den økologiske tilstanden er moderat. Det er grunn til å anta at ei etablering av steinbrot på Aksla vil redusere vassdraget sin økologiske status frå moderat til dårleg.

Skorabovatnet og bekken ligg i Vann-nett under vassførekomst 086-133-R (Bekkefelt frå Ospeneset til Vingepollen). Databasen viser at den økologiske og kjemiske tilstanden er udefinert. Miljømålet er god økologisk og kjemisk tilstand. Konsekvensutgreiinga vurderer Skorabovatnet og utløpsbekken til å ha lokal verdi.

Frøysjøen vil verte påverka av aktiviteten ved utskipingsanlegget, og av transport av partiklar og næringsstoff frå Skorabovatnet. I databasen Vann-nett er økologisk tilstand i Frøysjøen definert som god. Planomtala seier at kjemisk tilstand er udefinert, men pr. 14.08.2018 er den kjemiske tilstanden registrert som dårleg i Vann-nett. Miljømålet er god økologisk og kjemisk tilstand. Konsekvensutgreiinga seier at Frøysjøen samla sett er vurdert å ha stor verdi når det gjeld natur-

mangfold, men seier óg at strandsona ved dei føreslegne utskipingsområdene truleg har liten verdi isolert sett.

Det kjem fram i konsekvensutgreiinga at det kan vere grunnvatn under planområdet ved Aksla (nede ved Hennøysundet). To hytter får drikkevatt frå ein kjelde i dette området. Ingen grunnvassførekomst er registrert i Vann-nett. Om ein førekomst vert oppdaga her må den registrerast i vann-nett og forvaltest i samsvar med vassforskrifta (§6 og §12). Vassforskrifta krev i utgangspunktet at grunnvatn skal nå minst god kjemisk og kvantitativ tilstand med mindre det vert gjeven unntak etter §12.

Planframlegget vil ha konsekvensar for vassførekomstar innafor og nedstraums planområdet. Etter vår vurdering er konsekvensutgreiinga ikkje fullstendig på området vassmiljø:

1. Den regionale planen for vassforvaltning er ikkje lista som regional plan i delkapittel 4.3.

Kapittel 4 av konsekvensutgreiinga handlar om samanhengen mellom reguleringsplanframlegget og andre planar. Den regionale vassforvaltningsplanen for Sogn og Fjordane (2016-2021) manglar. Kommunen har plikt gjennom vassforskrifta til å sikre at vassforvaltningsplanen vert vurdert i arbeidet med utarbeiding av reguleringsplanar og at krava i vassforskrifta er møtt.

2. Grunnlaget for konsekvensutgreiinga for Skorabovassdraget og Frøysjøen er delvis ikkje i samsvar med den regionale vassforvaltningsplanen og vassforskrifta

2.1 Skorabovassdraget

Grunnlaget for utgreiinga er ikkje i samsvar med vassforvaltningsplanen og/eller vassforskrifta:

- Miljømålet for Skorabovatnet og bekken har ikkje vorte lagt til grunn i kapittel 13.
- Det er reist tvil i kapittel 13 om punkt a og b i §12 i vassforskrifta er relevante.
- Det manglar ei vurdering for å avgjere om det er realistisk å møte vilkåra i §12.

Punkt 13.5.3 i reguleringsplanframlegget kommenterer: «Det er ikke funnet noen klassifisering av økologisk og kjemisk tilstand eller et mer spesifikt miljømål for Skorabovatnet», og «Det vurderes derfor som tvilsomt om punkt a og b under §12 kan anses som fullstendig relevante i denne sammenhengen.»

Skorabovatnet og bekken ligg i Vann-nett under vassførekomst 086-133-R (Bekkefelt frå Oспенeset til Vingepollen). Denne vassførekomsten har fleire bekker med utfall til Frøysjøen i tillegg til Skorabovatnet og utløpsbekken. Databasen viser at den økologiske og kjemiske tilstanden er udefinert. Miljømålet er god økologisk og kjemisk tilstand.

Tabell 7-5 i konsekvensutgreiinga vurderer at steinbrot på Aksla vil ha middels negativ konsekvens på Skorabovatnet, at vatnet har moderat tilstand i dag og at det nye steinbrotet vil redusere tilstanden til dårleg grunna høg partikkelkonsentrasjon og auka eutrofiering. Vassforskrifta tillét ikkje at miljøtilstanden vert dårlegare med mindre det er grunnlag for unntak etter §12. Spørsmålet er difor om det er grunnlag for unntak. Punkt (b) under §12 gjeld ikkje dersom tilstanden av vassførekomsten er moderat i dag. Då er spørsmålet om punkt (a) gjeld og om tilhøyrande vilkår (a), (b) og (c) er møtt.

Rettleiinga til §12 frå Klima- og miljødepartementet seier i punkt 2.2: «Det er ... den aktuelle sektormyndigheten for det omsøkte tiltaket som foretar vurderingen etter §12, både om den kommer til anvendelse og om vilkårene i §12 er oppfylt.» I punkt 2.3: «Det må vurderes konkret om §12 kommer inn ved utarbeidelse og behandling av reguleringsplaner, eller om vurderingen ivaretas gjennom senere saksbehandling.» Og i punkt 2.5: «Det er tiltakshaver som har ansvar for å fremskaffe informasjon om virksomhetens virkning i tråd med forskrift om konsekvensutredninger, sektorlovverk og naturmangfoldloven.» Kommunen er sektormynde.

Fylkesrådmannen meiner ei realitetsvurdering må gjennomførast og dokumenterast på planstadiet for å kunne avgjere (i prioritert rekkefølge):

- a) om det er mogleg å nå miljømåla i Skorabovassdraget til tross for steinbrotet,
- b) om (a) ikkje er mogleg, om det er mogleg å hindre at tilstanden vert dårlegare (dvs. at han ikkje reduserast frå moderat til dårleg), eller
- c) om (a) og (b) ikkje er mogleg, om §12 kjem i bruk og om dei tilhøyrande vilkåra kan verte oppfylte.

Det er førebels få saker i Noreg der § 12 i vassforskrifta har kome i bruk. Klima- og miljødepartementet har utarbeidd ei rettleiing for korleis offentlege mynde skal vurdere ny aktivitet eller nye inngrep i vassførekomstar. Denne saka kan vere med å sette presedens for vurdering av saker etter §12. Vassforskrifta skil ikkje mellom lokalt, regionalt og nasjonalt viktige vassførekomstar. Alle vassførekomstane skal nå miljømålet god økologisk og kjemisk tilstand med mindre det er unntak etter §9 («*utsatte frister for å nå miljømålene*»), §10 («*mindre strenge miljømål*») eller §12 («*ny aktivitet eller nye inngrep*»). Unntak gjeld ikkje for vassførekomstane i denne saka.

2.2 Frøysjøen (Yste og Inste Bårdvikneset)

Vurderinga er ikkje i tråd med vassforskrifta og vassforvaltningsplanen på følgjande vis:

- Det manglar ei vurdering av miljøtilstanden som er venta under og etter drift av steinbrotet.

Verknader av reguleringsplanframlegget på Frøysjøen er vurdert i kap. 7 (naturmangfald), kap. 9 (naturressursar) og kap. 13 (anna ureining). Det nye steinbrotet og aktivitetane ved det nye utskipingsanlegget er vurdert til å få liten negativ konsekvens på naturmangfald i nærområdet, og ingen vesentleg til middels konsekvens på naturressursar som fisk, botndyr og andre villlevande marine organismar. Når det gjeld vassmiljø er det ikkje gjennomført ei vurdering av om tilstanden vil verte dårlegare etter dei definisjonane som gjeld i vassforskrifta. Det er difor uvisst om framlegget er i tråd med §4 i forskrifta. Denne krev at vassførekomstar skal vernast mot dårlegare økologisk og/eller kjemisk tilstand.

Mogleg auka tilføring av nitrogen frå sprengstoff er særleg relevant her, sidan det kan føre til eutrofiering og ubalanse i økosystemet. Pkt. 13.5.2 i konsekvensutgreiinga skildrar ein auka risiko for nitrogentilførsel og eutrofi, men tek berre før seg konsekvensane for Skorabovatnet. Ei vurdering av konsekvensane for Frøysjøen er óg naudsynt.

3. Det manglar ei vurdering av om dei føreslegne avbøtande tiltaka kan tilfredsstille krava i vassforskrifta og den regionale vassforvaltningsplanen.

Pkt. 13.6 i konsekvensutgreiinga lister opp aktuelle avbøtande tiltak. Konsekvensutgreiinga argumenterer for at avbøtande tiltak må vurderast i detaljprosjekteringa. Steinbrotet vil vere i endring over tid og effektiviteten til tiltaka må evaluerast under drift. Fylkesrådmannen meiner likevel at ei realitetsvurdering må gjennomførast og dokumenterast på planstadiet. Formålet med ei slik vurdering er ikkje å fastsetje detaljar, men å avgjere om tiltaka har realistisk potensial til å avbøte konsekvensane og dermed sørge for at vassførekomstane er verna i tråd med den regionale vassforvaltningsplanen og vassforskrifta. Er det t.d. plass til sedimentasjonsbasseng av naudsynt kapasitet, og vil våtmarksfilter kunne etablerast og effektivt reinse for nitrogen gjennom heile året?

Lokal og regional utvikling

Sysseting i anleggsfasen.

Tiltakshavar vurderer den totale investeringskostnaden for anlegget på Aksla til å vere i storleiken 300 mill. kroner over tre år og særskilt vere knytt til 1) veganlegg, 2) kaianlegg, 3) bygg, 4) overnatting og forpleiing, 5) maskiner og transportband og 6) lasteanlegg. Ein stor del, særskilt knytt til utstyr og maskiner, vil truleg verte gjort internasjonalt. Basert på erfaringane frå steinbrotet på Sætrefjellet er det anslått at eit nytt steinbrot vil syssette i storleiken 15 årsverk i Bremanger og omtrent det same i dei kommunane som utgjer det regionale influensområdet, til saman 30 årsverk.

Sysseting i driftsfasen.

Bremanger Quarry sysselset i dag 45 personar knytt til drifta på Sætrefjellet, der det vert utvunne rundt 3,8 mill. tonn stein per år. I tillegg krev drifta til ei kvar tid rundt 16 årsverk frå lokale og regionale underleverandørar.

Tiltakshavar seier det vil vere avgrensa synergjar mellom dei to steinbrota, og at sysselsetjinga vil vere lik på dei to steinbrota justert i høve produksjon. Med ein produksjon på to mill. tonn dei første åra reknar tiltakshavar med ei sysselsetjing på Aksla på 25-30 årsverk, tillegg til 5-10 årsverk hjå underentreprenørar i influensområdet.

Tiltaket vil også i driftsfasen medføre auka sysselsetting hjå lokale og regionale leverandørar av varer og tenester. Estimert årleg innkjøp av varer og tenester lokalt vil vere rundt 25 mill. kr.

Kommuneøkonomi

Bremanger kommune har innført eigedomsskatt på verk og bruk, med høgaste skattesats på 7 promille. Då eigedomsskatten ikkje inngår i kommunane sitt inntektsutjamningssystem, går denne til Bremanger i sin heilskap. Etter gjeldande reglar ville anlegget måtte svare eigedomsskatt på rundt 2,1 mill. kroner per år, eller rundt 0,75 prosent av driftsinntektene til kommunen i 2015.

Når maskinskatten etter planen vert fasa ut i 2023 vil denne summen gradvis verte redusert, då produksjonsutstyr ikkje lenger vil inngå i skattegrunnlaget. Det vil vere rimeleg å gå ut frå at anlegget, når maskinskatten er utfasa, vil gje mindre enn ein mill. kr. i eigedomsskatt per år til Bremanger kommune.

For næringsliv og sysselsetting er konsekvensen sett til middels til liten positiv verdi og for kommuneøkonomi til liten positiv verdi. Fylkesrådmannen si vurdering er at eit nytt steinbrot vil vere eit positivt bidrag med tanke på lokal og regional sysselsetting, verdiskaping og kommuneøkonomi.

4. Konklusjon

Kulturminne

Fylkesrådmannen vurderer at det framlagde tiltaket vil medføre store negative konsekvensar for den visuelle opplevingsverdien til Vingen, eit viktig nasjonalt- og internasjonalt kulturminneområde, og at det vil forringe dei kulturhistoriske landskapsinteressene dette kulturmiljøet inngår i.

På bakgrunn av desse vurderingane ber fylkesrådmannen om at fylkesutvalet går til motsegn mot planframlegget på tema kulturminne.

Landskap, natur og friluftsliv

Det store volumet og vekksprenjing av fjelltoppen Aksla og kringliggande fjellområde med inntil 90 høgdemeter, gjer at tiltaket får store konsekvensar for landskapsbiletet. Konfliktnivået i høve landskapsbiletet er knytt til omfang av og storleik på tiltaket. Det er sagt lite om behovet for å planleggje for eit så stort uttak som 500 mill. tonn stein, og med det ein arealbruk og ei avgrensing av tiltaket som vil føre til store konsekvensar for landskap og natur. Fylkesrådmannen vurderer at planen ikkje i stor nok grad har vurdert alternative løysingar eller avbøtande tiltak som vesentleg kan redusere konfliktnivået.

Ei løysing med utskiping av masse frå eksisterande utskipingskai frå Dyrstad er ikkje konkret vurdert, til tross for at det etterspurt i fråsegn til planprogram. Konsekvensane av utskipingskai på nordsida er sopass store at vi meiner det er ein klar mangel ved planen at det ikkje er gjennomført mogleighetsstudiar av ei slik løysing knytt til tekniske løysingar, økonomi og logistikk.

På bakgrunn av desse vurderingane ber fylkesrådmannen om at fylkesutvalet går til motsegn mot planframlegget på tema landskap, natur og friluftsliv.

Vassmiljø

Fylkesrådmannen vurderer at det ikkje ligg føre tilstrekkeleg kunnskap til å avgjere om dei føreslegne avbøtande tiltaka vil kunne oppfylle miljømåla i den regionale planen for vassforvaltning og krava i vassforskrifta. Dersom tiltaka ikkje kan verne vassførekomstane tilstrekkeleg og oppfylle miljømåla, må § 12 i vassforskrifta kome i bruk. Det føreligg ingen tilfredsstillande vurdering av om § 12 gjeld i saka, og ingen realismevurdering om vilkåra i § 12 kan oppfyllast.

På bakgrunn av desse vurderingane ber fylkesrådmannen om at fylkesutvalet går til motsegn mot planframlegget på tema vassmiljø.